

Genealogijos labirintuose retai pasiklystanti detektyvė

Dalia CIDZIKAITĖ

„O kad Karilė turėtų nors kiek atliekamo laiko – kiek daug įdomių istorijų apie užmarštin iškeliavusius senuosius Amerikos lietuvius, jų šeimas išgirstume!“ – pagalvojau po susitikimo su neseniai Lietuvoje porą savaitių viešėjusia Balzeko lietuvių kultūros muziejaus Čikagoje Genealogijos skyriaus vedėja Karile Vaitkute. „Man labai patinka užsiimti genealogija, – prisipažįsta kruopštaus ir kantraus detektyvinio darbo nesibodinti, jau trylika metų muziejaus Genealogijos skyriaus vedėja dirbanti Karilė, – nes kiekviena istorija yra ypatinga. Patinka ir azartas: rasiu ar nerasiu? Man labai nepatinka, kad paskui neturiu laiko ilgiau apie tą šeimos istoriją pagalvoti, galbūt ją aprašyti.“

Mudviejų pokalbis ankstyvą antradienio rytą prasidėjo nuo Karilės darbo specifikos ir jos vadovaujamo Genealogijos skyriaus. Žodis „vadovavimas“ šiuo atveju gal kiek ir per skambus, nes, kaip ir daugelis lietuvių išeivių atminties institucijų, Balzeko lietuvių kultūros muziejus negali pasigirti gausiais žmogiškaisiais ištekliais; pasak Karilės, jos skyrius mažas – be jos pačios, dirba vos keletas savanorių.

Sukaupta unikali genealoginė medžiaga

Nors Genealogijos skyriuje dirbančių rankų nėra daug, darbo netrūksta. Prieš porą metų prasidėjęs muziejaus nekrologų archyvo skaitmeninimas jau įpusėjo. Didžiąją jo dalį sukaupė Balzeko muziejaus rėmėjai, organizacijos nariai, kurie, radę įvairiuose Amerikos laikraščiuose lietuviams skirtus nekrologus, iškerpa juos ir atsiunčia į Genealogijos skyrių. „Mes jų kartas nuo karto vis paprašome, – sako

Karilė, – kiti patys tuo domisi. Žiūrėk, praeina trys, keturi ar penki mėnesiai ir vėl koks nors nuolatinis muziejaus narys pluoštelį nekrologų atsiunčia.“

Jei ne savanoriai, darbas, žinoma, vyktų kur kas lėčiau. Gausų archyvą, kurio didžiąją dalį sudaro iškarpos iš tokių Amerikos lietuvių laikraščių kaip „Draugas“, „Naujienos“, „Darbininkas“, „Dirva“, „Saulė“ ir kt., kartą per savaitę fotografuoja ir skaitmenina savanoriai pagalbininkai. Kiti savanoriai į USB raktą įrašytus suskaitmenintus nekrologus parsineša namo ir juos pavadina. Jei kuris nors vaizdas neryškus, perfotografuoja. „Man net nereikia nuo kėdės atsistoti“, – juokauja Genealogijos skyriaus vedėja. Tokių iškarpų tiek iš JAV leistos ar tebeleidžiamos lietuviškos, tiek iš amerikietiškos spaudos muziejuje sukaupta per 30 000. Šiuo metu suskaitmenintų nekrologų galėtų būti apie 15 000.

Atsakymo gali tekti palaukti

Kadangi kol kas nekrologų archyvas nėra prieinamas internete, norint gauti žinių apie Amerikoje gyvenusį giminaitį reikėtų kreiptis į muziejuje dirbančią Karilę. Kad procesas vyktų sklandžiai ir tvarkingai, muziejus laikosi tam tikros tvarkos. Anot Genealogijos skyriaus vedėjos, jei kreipiasi lietuvių kilmės amerikiečiai, pirmiausia jie turi tapti muziejaus genealogijos nariais. Paieškos sudėtingumas ir trukmė priklauso nuo to, ar jie tampa nariais už pigesnę ar už brangesnę kainą. Kadangi besidominčių savo šeimos istorija yra daug ir jų kasmet vis daugėja, o genealogine paieška muziejuje užsiima tik vienas žmogus, pirmiausia interesantai užrašomi į eilę. Pasak Karilės, jei paieška trumpesnė, pvz., reikia surasti informaciją nekrologuose ar patyrinėti vieną šeimos liniją, rezultatų žmogus sulaukia greičiau. Bet jei reikia ištirti visų keturių senelių pavardes, užsukti į internetines svetaines, beje, tas pačias, kuriomis naudojasi daugelis šeimos medžius sudarinėjančių genealogijos mėgėjų, procesas gali užtrukti.

Jei į muziejų kreipiasi Lietuvoje gyvenantis žmogus, ieškantis tik pagrindinės informacijos, paieška atliekama veltui. Bet jeigu paieška būtų sudėtingesnė, tada už paslaugą jau reikėtų susimokėti. Tiesa, tokių interesantų iš Lietuvos kol kas pasitaikė labai nedaug, todėl ir atskiros paslaugų teikimo ir apmokėjimo už jas sistemos Balzeko muziejus dar nėra sukūręs.

Didžiausia kliūtis – pavardžių rašyba

Didžiausia problema, su kuria susiduria daugelis šeimos medį sudarinėjančių lietuvių kilmės amerikiečių, yra pavardžių rašyba. Pasak Karilės, būtent šiame

žingsnyje daugelis suklumpa ir, jei nesulaukia profesionalios pagalbos, šios kliūtis peržengti neįstengia. „Man atrodo, – sako Balzeko muziejaus Genealogijos skyriaus vedėja, – kad vertingiausia pagalba, kurią mes suteikiame, ir yra atradimas, kaip galbūt reikėtų rašyti vieną ar kitą pavardę.“ Čia Karilei į pagalbą ateina jos trylikos metų patirtis. Ji atsimena ne vieną atvejį, kai padėjo į jos skyrių besikreipusiam žmogui, tvirtinusiui, jog jis visą genealogijos svetainę „Ancestry“ išžiūrėjo, bet nieko joje nerado. Nerado, nes ieškojo ne tos pavidės.

Karilė susiduria ir su atvejais, kai ateina žmogus, girdėjęs šeimoje istoriją apie pavidės pakeitimą JAV. Paprastai jis žino tikrąją savo pavidės rašybą, netgi lietuviškai, nors oficialiai vartoja iškraipytą versiją. „Iki Pirmojo pasaulinio karo asmens dokumentas buvo rusų kalba, – sako mano pašnekovė, – o juk rusiškai nė vienas JAV migracijos pareigūnas nemokėjo perskaityti, todėl greičiausiai jis tik pasiklausdavo pavidės.“ Skyriaus vedėja pastebi, jog neretai gali surasti antkapį kapuose arba lietuvišką nekrologą, kur ta pati pavidė bus visiškai teisingai užrašyta. Vadinasi, daro išvadą ji, dauguma žmonių žinojo savo tikrąją pavardę, nors visuose oficialiuose popieriuose, pavyzdžiui, mirties liudijime, ji užrašyta iškreiptai, t. y. tokia forma, kurią jis oficialiai naudojo gyvendamas Amerikoje.

S 152	
Family name Shvenozunas (Zunas)	Given name or names Anton
Address 326 Meldroth St. (2)	
Certificate no. (or vol. and page) P. 606	Title and location of court U.S. Dist. Ct. Peoria, Ill.
Country of birth or allegiance Russia	When born (or age) May 28, 1879
Date and port of arrival in U.S.	Date of naturalization October 4, 1916
Names and addresses of witnesses (over)	
U. S. Department of Labor, Immigration and Naturalization Service Form No. 1-1 B.	

Kortelėje parodyta, kaip natūralizacijos procesas Švenčiūnas ar Švenčionis (Shvenchunas) pakeitė savo pavardę į Zunas. Balzeko muziejaus archyvo nuotr.

IN THE MATTER OF THE PETITION OF

TO BE ADMITTED A CITIZEN OF THE UNITED STATES OF AMERICA.

Filed May 7 3rd, 1916

OATH OF ALLEGIANCE

I hereby declare, on oath, that I absolutely and entirely renounce and abjure all allegiance and fidelity to any foreign prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to Nicholas II the Emperor of all the Russias of whom I have heretofore been a subject; that I will support and defend the Constitution and laws of the United States of America against all enemies, foreign and domestic; and that I will bear true faith and allegiance to the same.

Anton ShrengunsSubscribed and sworn to before me, in open Court, this 4th day of October, A. D. 1916R. C. Brown

Clerk.

NOTE.—In renunciation of title of nobility, add the following to the oath of allegiance before it is executed: "I further renounce the title of (give title), an order of nobility, which I have heretofore held."

ORDER OF COURT ADMITTING PETITIONER

Upon consideration of the petition of Anton Shrenguns, and affidavits in support thereof, and further testimony taken in open Court, it is ordered that the said petitioner, who has taken the oath required by law, be, and hereby is, admitted to become a citizen of the United States of America, this 4th day of October, A. D. 1916

(It is further ordered, upon consideration of the petition of the said Anton Shrenguns, that his name be, and hereby is, changed to Anton Zinas, under authority of the provisions of section 6 of the act approved June 29, 1906 (34 Stat. L., pt. 1, p. 596), as amended by the act approved March 4, 1913, entitled "An act to create a Department of Labor.")

By the Court:

J. D. Humphrey

ORDER OF COURT DENYING PETITION

Upon consideration of the petition of _____ and the motion of _____

_____ for the United States in open Court this _____ day of _____, 19____, it appearing that _____

THE SAID PETITION IS HEREBY DENIED.

MEMORANDUM OF CONTINUANCES

REASONS FOR CONTINUANCE

Continued from _____, 19____

to _____, 19____

Continued from _____, 19____

to _____, 19____

NAMES OF SUBSTITUTED WITNESSES

_____, occupation _____, residing at _____

_____, occupation _____, residing at _____

Certificate of Naturalization, No. 656731, issued on the 4th day of October, A. D. 1916

[INSERT ON FOLLOWING LINES MARRIAGES AND BIRTHS OCCURRING AFTER PETITIONING AND BEFORE NATURALIZATION.]

Švenčiūno ar Švenčionio (Zuno) natūralizacijos dokumentai.

No. 54

TRIPPLICATE
[To be given to the person making
the Declaration]

UNITED STATES OF AMERICA

DECLARATION OF INTENTION

(Invalid for all purposes seven years after the date hereof)

State of Illinois } In the Circuit Court
County of Clinton } SS: of Clinton Co.

I, Anton Shvenczunas, aged 31 years,
occupation miner, do declare on oath that my personal
description is: Color White, complexion Fair, height 5 feet 10 inches,
weight 170 pounds, color of hair Brown, color of eyes Gray,
other visible distinctive marks none

I was born in Veivieri, Russia,
on the 28 day of May, anno Domini 1879; I now reside
at Beckmeyer, Ill.
(Give number, street, city or town, and State.)

I emigrated to the United States of America from Stamberg, Germany
on the vessel S.S. Milano
(If the alien arrived otherwise than by vessel, the character of conveyance or name of transportation company should be given.) ; my last
foreign residence was Veivieri, Russia.

It is my bona fide intention to renounce forever all allegiance and fidelity to any foreign
prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to Nicholas II
Emperor of all the Russias, of whom I am now a subject; I
arrived at the port of New York, in the
State of New York, on or about the 8 day
of June, anno Domini 1900; I am not an anarchist; I am not a
polygamist nor a believer in the practice of polygamy; and it is my intention in good faith
to become a citizen of the United States of America and to permanently reside therein:
SO HELP ME GOD.

Anton Shvenczunas
(Original signature of declarant)

[SEAL] Subscribed and sworn to before me this 16
day of Feb., anno Domini 1911.
J. C. Schlamm
Clerk of the Circuit Court.

Kaip Zlatarinskas tapo Golden

Pasitaiko ir kuriozinių ar tiesiog netikėtų pavardžių iškraipymų. Ypač sudėtinga atsekti pavardes, kurių kažkodėl būna užrašyta tik pirmoji arba antroji dalis. Jei užrašoma pirmoji dalis, susekti lengviau, bet yra ir tokių atvejų, kai paliekama tik antroji pavardės dalis. „Niekada neatseksi, jei, pavyzdžiui, koks nors Andrašiūnas bus tik Shawn“, – teigia Karilė. Pasak jos, tokiais atvejais pakeistą pavardę, o ir patį žmogų bus galima susekti tik tada, jei šeimoje yra žinomas toks pavardės pakeitimo faktas. Visai pakeistos pavardės pavyzdžiu galėtų būti Vaitkaus tapimas White. Karilės teigimu, tokį pakeitimą gal dar ir būtų galima atsekti, nes bent fonetiškai pavardės lyg ir skamba panašiai. Tačiau ji susidūrė ir ne su vienu atveju, kai žmonės savo pavardę tiesiog išvertė, tarkime, iš Zlatarinsko tapo Golden, arba ir visiškai ją pakeitė. Karilė pabrėžia, jog kartais tokių visai pakeistų pavardžių atvejų galima rasti ir „Ancestry“ svetainėje, nes lietuviai, kaip ir kitų tautų žmonės, savo pavardes dažnai keisdavosi natūralizacijos procese.

Kai nepadedą nekrologai

Jei nėra nekrologų, esama ir kitų būdų, kaip ieškoti giminaičių. Siūlo galą surasti neretai padeda kuo išsamesnė informacija apie žmogaus gyvenamąją vietą, parapiją, kuriai priklausė, kapinės, kuriose jis yra palaidotas. Ieškodama tokios informacijos, Balzeko lietuvių kultūros muziejaus darbuotoja, be jau minėtos svetainės „Ancestry“, pasižvalgo po Amerikos lietuvių spaudą. Šiandien tokią paiešką labai palengvina faktas, kad beveik visas dienraščio „Draugas“ archyvas yra suskaitmenintas ir pasiekiamas internete. Jei žmogus kuo nors nusipelnė savo miesteliui ar darbe, jo gyvenimo aprašymo, jam mirus, galima pamėginti ieškoti amerikiečių spaudoje. Pasak Karilės, jos vadovaujamas skyrius renka ne tik nekrologus, bet ir žmogui mirus skelbiamus ilguosius aprašymus.

Neblogą archyvą turi Niujorke įsikūrusi seniausia lietuvių išeivių organizacija, Lietuvių susivienijimas Amerikoje (SLA). Kadangi SLA veikė kaip draudimo kompanija, turėjo skyrius visoje Amerikoje, ne tik Niujorke, jo archyve galima rasti labai daug genealoginės informacijos. SLA nariui mirus, organizacija susirašinėjo su jo artimaisiais ar giminėmis, norėdama jiems išmokėti vadinamąją *pomirtinę*. Savo giminaičius – senelio dėdes – SLA archyve atrado pati Karilė.

„Mano atveju siūlo galas buvo dėdžių dukros, – prisimena pašnekovė, – nes ten jau jų ištekėjusių pavardės minimos. Kai tai pamatai, tada jau gali toliau vynioti siūlo kamuolį ir ieškoti pagal tas pavardes.“

Old Golds cigaretai yra abiau-sušvelninti, dvigubai šviežes, dvigubai garantuoti. Padaryti iš puikiausio tabako derliaus, jie pataiko į kiekvieno skonį.

A. † A.

VICTORAS STALAIŠKAS

Persikyrė su šiuo pasauliu Lapkr. 14 d., 6:45 v. ryto, 1936 m., sulaukęs pusės amž., gimęs Švenčionių apskr., Čikių parap., Nolių kaime.

Amerikoje išgyveno 23 metus. Paliko dideliame nuliudime 2 brolius Juozapą ir Stanislovą, 2 brolienes Bronislavą, Della ir jų šeimas, 3 pusbrolius, Mykolą Stalą ir broliene Rozaliją, Mykolą ir Kazimierą Garlų ir broliene Sofiją ir jų šeimas ir daug kitų giminų. Kunas pašarvotas randasi 4605 S. Hermitage Av.

Laidotuvės įvyks Antradienį, Lapkr. 17 d. 8 val. ryto iš J. F. Eudeikio koplyčios į Šv. Kryžiaus parap. bažnyčią, kurioje atsibus gedulingos pamaldos už vėlionio sielą, o iš ten bus nulydėtas į Šv. Kazimiero kapines.

Visi A. A. Victorio Stalų giminės, draugai ir pažįstami esat nuoširdžiai kviečiami dalyvauti laidotuvėse ir suteikti jam paskutinį patarnavimą ir atsisveikinimą.

Nuliudę liekame, Broliai, brolienės, pusbroliai ir giminės.

Patarnauja laid. dir. J. E. Eudeikis, tel. Yards 1741.

Patarnauja laid. dir. Lachawicz ir Sunus, tel. Canal 2515.

PADEKAVONĖ

ANDRIJUS ZLATORINSKAS

Persikyrė su šiuo pasauliu spalio 31 d. ir palaidotas lapkričio 4 d., 1936 m.

Mes atmindami ir apgailedami jo prasišalinimą iš mūsų tarpo, reiškiamo padėką Visų šventų parapijos klebonui Paskauskui ir kun. Cernauskui už atlaikymą pamaldų ir pasakymo pamokslo, dėkvojame vargonininkui už patarnavimą prie pamaldų, taipgi visiems šventų mišių ir gėlių vainikų aukautojams; dėkvojame Laid. Dir. Lachawicz ir Sun. ir Chicagos Lietuvių Draugijai už jų gražų patarnavimą ir, galų gale, dėkvojame visoms giminėms, draugams ir pažįstamiems už atsilankymą ir palydėjimą į amžinasties vietą – šaltus kapus, o tau mūsų mylimas vyras ir tėvelis sakome išsėkis šaltoj žemėj.

Nuliudę:

MOTERIS, SUNUS IR GIMINĖS.

FANCY GOODS SHOP

Auburn Fancy Goods Shop

Mes darome hemstitching.
3108 SO. HALSTED STREET

• **BEAUTY SHOPS**
—Grožio Salonai

Estelle's Beauty Shop

903 W. 35th St.
Permanent \$2.50
iki \$5.00
Permanent be mašinos \$5.00
Shampoo ir Sudėjimas 35c
penkt., o šešt. 50c
Plaukų D A Ž Y M A S \$2.50
Visas darbas garantuotas.
Dėl sutarties pašaukite telefonu: BOULEVARD 7459

MISS. ESTELLE SLOTEKUS

Siunčiam Gėles Telegrama ir Visas Pasaulio Dalia

LOVEIKIS

KVIETKININKAS

Gėlės Vestuvėms, Bankietams ir Pagrabams

3316 So. Halsted St.

Tel. BOULEVARD 7314

Laidotuvių Direktorai

JUOZAPAS EUDEIKIS IR TĖVAS

REPUBLIC 8340

Nekrologų pavyzdžiai Amerikos lietuvių spaudoje. Balzeko muziejaus archyvo nuotr.

Jeį protėviai sakėsi buvę princai ir princesės...

Ne mažiau svarbu, prieš pradedant giminės paieškas, išsiklausinėti savo tėvų, senelių ir sukaupiti kuo daugiau informacijos, net jeigu ji kartais skambėtų keistai. Karilė pasakoja, kad ateina kartais žmonės ir sako, kad jų prosenelis tvirtino, esą jie buvo princai ir princesės arba bajorai, arba kad tarnavo Rusijos kariuomenėje. Pasak jos, nežinant Lietuvos istorijos, aišku, tokie pareiškimai turėtų labai stebinti. Tačiau kai kurie lietuviai iš tiesų buvo išsitarnavę valdininkų postus, tarnavo Rusijos imperatoriui, kokiam nors carui Nikolajui, o už gerą ir ištikimą tarnybą net gavo dovanų vardinį laikrodį... Taigi, apibendrina Genealogijos

skyriaus vedėja, visokių istorijų buvo, ir net jei jos iš pirmo žvilgsnio atrodo keistai, jose visada yra ir kažko tikro.

Siūlo galo beieškant

„Niekada neišmeskite senų laiškų, – pataria šeimos istorijų tyrinėtoja. – Esu ne kartą girdėjusi, kad palikuonys, kurie jau nebemoka lietuvių (ar rusų) kalbos, išmeta senus dokumentus, laiškus, vokus. Jiems atrodo, kad jei jie nieko nesupranta, tai laiškai beverčiai. Net nepagalvoja, kad gal kažkas kitas juos supras ir išvers.“ Ne ką mažesnė klaida išmesti vokus, paliekant tik laiškus. Juk neretai pačiuose laiškuose nebūna parašytas adresas, kartais net nesikreipiama vardu, o tik „mamyte“, „tėveli“ ar „broleli“. Taip pat ir su laiško pabaiga – pasirašo „Tavo brolelis“ arba „Tavo sesulė“ ir tiek. Todėl Balzeko Genealogijos skyriaus vedėja ragina kaupti viską. Anot jos, kiekviena smulkmena, kiekviena detalė gali atskleisti ką nors apie šeimą, apie gyvenamąją vietovę, net laiške užsilikusi tarmė. Štai nuotraukoje kartais gali matyti ką nors, kas pasako, kad buvo fotografuota Kaune, Vilniuje, Petrograde ar dar kur nors.

Šie šeimos laišakai buvo neseniai padovanoti Balzeko lietuvių kultūros muziejui. Balzeko muziejaus nuotr.

„Kita mano darbo dalis, – teigia pašnekovė, – yra tiesiog supažindinti žmones ne tik su šio laikais lietuvių kalbos pagrindais, bet ir su trumpa mūsų šalies istorija.“ Mat nemažai amerikiečių nesupranta, kodėl, būdami lietuviai, jų protėviai turėjo rusiškų dokumentų. Gal jie kilę iš Rusijos? Anot Karilės, mums tai atrodo elementaru, o interesantams, kai paaiškini istorijos faktus, atsiveria akys. Ir tada jie nori dar daugiau sužinoti, pradeda dar labiau domėtis.

Genealogija „veža“

Nė viena Karilės kelionė į Lietuvą neapsieina be apsilankymo Lietuvos archyvuose, ieškant medžiagos klientams ar pačiai sau. Šįkart besilankydama Kauno regioniniame archyve ji surado naujos informacijos apie savo vyro giminę. Paaiškėjo, kad dalis vyro protėvių buvo vokiečiai, liuteronai. Ši informacija, pasak tyrinėtojos, bus įdomi jos vaikams. Nors genealogijos labirintuose pasiklysti lengva ir neretai atsimuši į aklinę sieną, tai Karilės entuziazmo neužgesina. Pasak jos, toks detektyvės darbas jai labai prie širdies – patinka kiekviena istorija, nes ji vis kitokia, su daugybe nežinomųjų, patinka, kai gali padėti žmogui. Patinka ir azartas, tarytum kokio nors galvosūkio sprendimas, kai pradžioje nežinai, ar pavyks ką nors rasti. Vienintelis šio darbo trūkumas, sako Karilė, yra tas, kad pabaigusi paiešką ji neturi laiko ilgiau pagalbėti apie ką tik atskleistą šeimos istoriją, galbūt ją aprašyti, nes jau laukia kitas klientas.

Kad išaiškintos istorijos neliktų vien tik šeimų stalčiuose, Balzeko muziejus ragina savo narius atiduoti savo šeimos istorijos kopiją į kaupiamą archyvą. „Visą laiką sakau nariams, kad jei turėsite, nesvarbu, kokia forma, duokite ir mums kopiją, – sako Genealogijos skyriaus vedėja. – Todėl šiandien savo archyve, šalia nekrologų ir ilgesnių gyvenimo aprašymų, nemažai turime informacijos apie JAV lietuvius ir knygų pavidalų, ir paprasčiausiuose aplankuose. Labai skatinu tuos, kurie suranda giminaičius Lietuvoje, kad parašytų straipsnelį į muziejaus žurnalą „Museum Review“.“ Savo asmeninį archyvą – tiek išsamius tyrinėjimus, tiek ir susirašinėjimą su klientais – kaupia ir pati Balzeko Genealogijos skyriaus vedėja. Ką gali žinoti, gal vieną dieną jis visas suguls į knygą ar bent jau pasirodys nedideliais straipsniais lietuviškoje spaudoje.

Jei turite klausimų, kreipkitės į Balzeko lietuvių kultūros muziejaus Genealogijos

skyriaus vedėją Karilę Vaitkutę telefonu 773-582-6500, el. paštu kariledalia@yahoo.com arba atvykite į muziejų.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

